

Dva izseljenska katoliška shoda

Ko so se ob koncu druge svetovne vojne demokratično misleči Slovenci pred komunističnim nasiljem umikali v tujino, so zapuščali domovino samo telesno. S seboj so odnašali vse, kar označuje pojem duhovna domovina: jezikovno, duhovno kulturo, zgodovinsko spominjanje, razpoloženjsko navezanost in smisel za medsebojno povezanost. Predvsem pa niso izgubljali volje za ohranjanje borbenega duha in dejavnega upanja na rešitev trpeče domovine. To so dokazovali od prvih dni na vetrinjskem polju, v begunskih taboriščih ter potem v izseljenstvu.

Stanje duha se je hranilo predvsem iz izročila slovenskega katoliškega gibanja, ki je imelo v življenjskem razvoju naroda pomembno zgodovinsko vlogo. Ohranjalo se je načelo o dogovornem sodelovanju Cerkve s civilno družbo, ni bilo pomišljanja pri sprejemanju uveljavljenih нравnih načel, posebno tudi ne o etični vrednoti narodnosti, vzdrževal se je močan smisel za organizirane oblike življenja v skupnosti in pri vseh dejavnostih je bila prisotna zavest, da vsaj posredno služijo domovini. Z ljudmi iz drugih miselnih in političnih krogov je bilo sodelovanje skladno, brez sledu nekdanjega kulturnega boja.

Po preselitvi so različne skupine razvile močno dejavnost, med njimi tudi tista v Argentini. Oblikovala se je v organizirano skupnost, z namenom, da z njo ustvari umeten nadomestek domovine. Nastajale so skupine za preučevanje, vzgajanje in izobraževanje, za umetniške dejavnosti, izdajanje glasil in družabno povezovanje. Najprej pa se je izoblikovalo civilno središče, ki naj bi skupnost predstavljalo in organizacijsko povezovalo, v harmoniji z dušnopastirskim vodstvom.

Poleg težavnega življenja v tuje okolje so se znotraj družbenega organizma pojavljale tudi napetosti, ki so največ izvirale iz premočne osebne pobudnosti. Razraščala se je tekmovalnost, s tem pa razpršenost sil. Zaskrbljujoče je postajalo vprašanje, ali naj se poglobljena skrb posveča splošnemu izobraževanju, prosveti, domačijstvu, šele podrejeno pa višji kulturi. Napenjalo se je razmerje med osrednjim predstavništvom in pobudami v okoliških naseljitvenih območjih. Pojavljale so se razlike tudi med izrazito političnimi dejavniki, kolikor so posegali na področja kulture, in kulturniki, ki so svoje delovanje namenjali tudi političnemu učinkovanju.

Kljub neskladnostim je skupnost uspevala, ker je enotno ohranjala neokrnjeno zavest o svojem poslanstvu. Vendar se je zdelo potrebno poskrbeti za to, da se družbene pobude smotrno porazdelijo, pred tem pa še, da se utrjuje pomen vrednot, ki naj nagibajo družbeno prizadevanja.

Zato je že v četrtem letu po množični preselitvi zrasla v krogu laikov in duhovnikov pobuda, naj se preuči stanje in poiščejo potrebne odločitve, ki naj bodo sprejete na množičnem zborovanju. To se je izvršilo s prireditvijo, ki so jo imenovali Slovenski katoliški shod v izseljenstvu, ob spominu na shode, ki so pred prehodom v 20. stoletje in nato v prvem četrletju pomembno usmerjali razvoj naroda. Ime katoliški shod se morda zdi neustrezen – predsednik glavnega zborovanja je celo govoril o šestem slovenskem katoliškem shodu. Vendar je poimenovanje mogoče sprejeti, če upoštevamo, da se je politična emigracija smela imeti za edino vidno predstavnico svobodnega dela naroda, prireditelji pa so tudi vztra-

jali, naj shod zajema problematiko vsega slovenskega izseljenstva.

Priprave za shod je vodil odbor laikov in duhovnikov, ki je spodbudil oblikovanje odsekov za posamezna področja, poskrbel pa tudi, da je zamisel pridobila razumevanje in podporo vse javnosti. Med drugimi pripravami na shod je bil prirejen tudi koncert duhovne glasbe v mestnem jedru Buenos Airesa. Po pripravljalnih dejanjih so odseki izoblikovali resolucije, ki so bile sprejete in razglašene na sklepnem zborovanju dne 17. avgusta 1952.

Glavni odbor je v resolucijah opozarjal pred življenjskim materializmom in spodbujal krščanski idealizem, spominjal na zapoved ljubezni do bližnjega ter klical k zvestobi Cerkvi in sprejemanju njenega nauka. Predlagal je tudi, naj se ustanovi Slovenski katoliški kulturni svet, ki naj skrbi, da se bodo izvajale resolucije, ter usmerja splošno kulturno življenje slovenskih katoliških izseljencev.

Duhovniški odsek je ugotavljal, da je bilo stališče Cerkve na Slovenskem do komunizma pravilno in dosledno, obžaloval je, da nekateri v domovini novo oblast podpirajo, ter je obljubil zvestobo domovini in razseljenim rojakom, tudi prejšnjim ekonomskim. Zagotavljal je spoštovanje in pokorščino krajevni cerkveni oblasti ter vdanost lastnemu ordinariju. Poseben odsek se je posvečal misijonstvu in zedinjenju kristjanov ter vabil k pospeševanju prizadevanja za beatifikacijo Barage in Slomska.

Socialni odsek je obravnaval načela o družbenem življenju: o vestnosti v poklicnem in službenem delu, o vzajemnosti v delovnih odnosih, samopomoči in poklicni organiziranosti. Priporočil je poglobljen študij socialnih vprašanj ter znova zavrnil komunistični materializem in tudi mamonistični kapitalizem.

Poseben odsek je povabil izobraženstvo, da se predaja delu za narodno skupnost in

skrbi za višanje lastne in splošne kulturne ravni. Za izobražence je priporočal posebno duhovno oskrbo in jih pozval, naj odpravljajo vse morebitne ostanke nekdanjih skupinskih nasprotij.

Odsek za ljudsko vzgojo in izobrazbo je izpostavil pomembnost slovenskih duhovnih vrednot, obenem pa dopustil možnost zdrave sinteze kultur. Priporočil je stalne tečaje z duhovnimi in družbenokoristnimi vsebinami.

Posebna skrb je bila namenjena mladini, tako da je imel mladinski odsek še pododseke za fante in dekleta. Mladi so zagotavljali zvestobo narodu in njegovim vrednotam ter priporočili organizirano zbiranje, pripravljanje tečajev, ustanovitev mladinskega glasila, oskrbovanje z učbeniki in knjigami ter navezovanje stikov z mladimi rojaki v drugih delih sveta. Fantje in posebej še dekleta so v nadrobno razčlenjenih posebnih izjavah napovedovali, kako bodo ohranjali in razvijali značaj krščanske in narodnozavedne osebnosti.

Organizacijske zadeve je obravnaval poseben odsek in ugotavljal, kako potrebna je organiziranost, opozarjal na škodljivost nezaupanja do avtoritete in nergaštva ter svaril pred diletantizmom v organizatorni stroki. Obžaloval je nekontrolirano nastajanje organizacij. Poleg drugih priporočil je predlagal ustanovitev Slovenskega katoliškega organizacijskega sveta v Argentini.

Katoliški shod je pokazal na veliko duhovno in narodno zavednost ter življenjsko silo ljudi v času, ko so se šele soočali s tujim svetom. Njegovi moralni učinki so se kazali v nadaljnjem ugodnem razvoju skupnosti. Nekateri sklepi pa vendar niso mogli biti zadovoljivo uveljavljeni. Organizacijski svet ni mogel zaživeti zaradi premočne osebne avtoritativnosti in partikularnosti, gotovo pa tudi zaradi premajhne poprejšnje dogovorjenosti o njegovi zamisli. Večji učinek je imela ustanovitev Kulturnega sveta. Njegov poglavitni pomen je bil v tem,

Marija z Detetom, 2007. Vitraj, poslikava na ploščo iz taljenega stekla, premer 36 cm.
Kapela Doma dr. Janka Benedika, Radovljica.

da je dajal prostor za neposredne stike med vplivnimi osebami, ni pa se mogel razširiti in vzpostaviti povezave z izseljenskimi skupinami drugod po svetu.

***

Po več desetletjih sicer uspešnega razvoja argentinske slovenske skupnosti se je ponovno pokazala potreba, da se pregleda stanje dejavne krščanske zavesti. Presoditi je bilo treba, koliko sta vpliv okolja in tuja miselnost oslabila duhovno in narodno čutenje. V tem času pa so se v Sloveniji začeli premiki, ki so kazali na slabljenje partijske diktature, in se je nakazovala potreba, da se oceni dogajanje in oblikuje skupno stališče do nje. Zato je bil sklican nov katoliški shod, ki naj bi ugotavljal in razglasil načelna in praktična vodila, po katerih naj katoličani usmerjajo konkretno družbeno življenje. Shod naj ne bi bil verska prireditve in tudi ne samo študijska akcija, temveč naj bi bil njegov na-

men potrjevanje krščanskih načel in uveljavljanje pobud, po katerih naj se načela tako oživljajo, da bodo v prid skupnosti in slovenski domovini glede na presežni cilj človeka.

Pripravljalno delo so pod vodstvom glavnega odbora opravljali odseki za versko-nravno življenje, za narodno-družbena vprašanja, za kulturo, za družino, za mladino in za organizacijska vprašanja. Priprave so spremljali časopisni članki, predavanja in sestanki, rezultati pa so bili izoblikovani v sklepnih izjavah, ki so bile razglašene na zborovanju dne 22. novembra 1987.

Sklepne izjave so bile obširne in so zajemale mnogo vidikov skupinske problematike. Nanašale so se na versko-nravno življenje in udeleževanje laikov pri dušnopastirskih dejavnostih, na zdravo družinsko življenje in prenašanje duhovne dediščine na mlade, na življenje v organizacijah zaradi ohranjanja jezika, kulture, izročil, zavesti poslanstva in zdravega sožitja, na narodno za-

vest in dejavno čutenje z usodo slovenske domovine ter na konkretna medsebojna družbena razmerja.

Izpostavljena so bili nekatera področja, katerim se je bilo treba posebej posvečati. Z vso močjo je bilo treba zavračati komunistični režim in kritično presojudi vabila k narodni spravi. Ocenjevati je bilo treba pobude za odpiranje skupnega kulturnega prostora in navezovanje kulturnih stikov. Priporočeno je bilo preučevanje prihodnje družbene ureditve Slovenije in posebej poudarjeno tudi utemeljevanje njene državne samostojnosti.

Na shodu so bila razglašena še nekatera druga splošna in posebna priporočila. Pozivila naj bi se akcija za beatifikacijo in kanonizacijo božjih služabnikov, ohranjala naj bi se skrb za kakovost kulturnih prireditev in šolskih tečajev, mladini naj bi se nudila še večja pomoč pri kulturni rasti in navezovanju stikov z drugimi deli naroda, povečala naj bi se skrb za prisotnost slovenskih tem v argentinskih občilih in razživljalo naj bi se krščanskodemokratsko gibanje med izseljenci.

Sprejeti so bili tudi nekateri praktični sklepi. Ustanovijo naj se učiteljski tečaj ter tečaji za mladinske voditelje in oblikovalce kulturnega dela, organizirajo naj se kulturni sklad, skupni arhiv in zgodovinski muzej, izdaja družinska revija in sestavi mladinski svet. Vsako leto naj bi se sestajal zbor predstavnikov javnega življenja.

Poleg versko-moralnega dela, ki ga je odsek obdelal v nadrobno razčlenjenem programu, je bila posebna pozornost namenjena utrjevanju krščanske osebnosti v odnosu do slovenstva in do konkretne slovenske družbe. Za to je bilo treba potrjevati načela, ki naj bi bila času in posebnim razmeram primerno razporejena in izražena, potem pa nakazovati metode in sredstva, da se razširja poz-

navanje načel in odpira sprejemljivost zanje. Ponujen je bil poskus racionalizacije prizadevanja za osebno narodno zavedanje.

Dogajanje v domovini in razmere v skupnosti so nakazovale potrebo po usmerjanju družbe: idejno z ugotavljanjem družbenih in narodnih smotrov ter programsko z nakazovanjem vodil za določene načrte o ureditvi družbe in z odkrivanjem poti k uveljavljanju zamisli nove družbe. Pri tem je bilo posebej priporočeno razglašanje zahteve po slovenski državni samostojnosti.

Resolucije prvega shoda so bile objavljene v brošuri, o drugem shodu pa je bil izdan zbornik, ki vsebuje splošna poročila, pripravljeno gradivo in sklepne izjave.

Na pospravnih seji je odbor sklenil, da priporoči zasebno molitev za Slovenijo, ki se zdaj uporablja v sledeči prilagojeni obliki:

Gospodar veselja in kralj vseh narodov in jezikov, prosimo Te, razlivaj svojo milost na Slovenijo, domovino naših prednikov in našo duhovno domovino.

Ohranjaj ji svobodo, varnost, mir in pravo mesto v svetovni družini narodov. Podpiraj jo na poti k duhovni in družbeni prenovi po Tvoji volji.

Sprejmi kri, ki je bila darovana za njeno pravico, in vse trpljenje njenih otrok, da bo v zadoščenje za kršitve Tvoje postave na njenih tleh.

Posebej Te prosimo, vlivaj njenim sinovom in hčeram duha edinosti v resnici in pravici, da bo srečen dom vsem, ki skupaj živijo v njegovem zavetju.

Nam v svetu, ki zavestno sprejemamo slovensko duhovno domovinstvo, pa pomagaj, da se ohranimo v dejavni zvestobi svoji zavezi in Tvoji postavi, da bomo živeli Sloveniji v čast in razcvet, deželi, ki ji pripadamo, in vsej človeški družbi v blagodejen razvoj in Tebi v slavo, ki Ti jo neprenehoma kličemo.